

Nr 630

Av herr **Ericsson, John**, och herr **Andersson, Birger**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 113, angående anslag till
statistiska centralbyrån för budgetåret 1962/63, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 764 i Andra kammaren)

Statliga myndigheters växande behov av trycksaker har skapat en utveckling, vars kostnader är av betydande intresse för statsverket. Minst ett tjugotal ämbetsverk och andra institutioner har skaffat sig olika slag av tryckerimaskiner, vilka ofta endast utnyttjas i begränsad omfattning. Anläggningar torde finnas vid bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, armétygförvaltningen, flygförvaltningen, fångvården, kriminaltekniska anstalten, luftfartsstyrelsen, marinförvaltningen, posten, sjöfartsstyrelsen, statens järnvägar, telestyrelsen och vattenfallsstyrelsen. En närmare undersökning skulle utan tvivel visa, att åtminstone några av dessa anläggningar endast är i bruk ett par timmar per vecka och att inköp av papper och övrig förbrukningsmateriel ofta sker i små poster på mindre fördelaktiga villkor.

Riksdagens revisorer har uppmärksammat detta problem och föranstaltade för några år sedan om en nu pågående utredning rörande försvarsmyndigheternas tryckeriverksamhet.

På det civila området förekommer ingen liknande utredning, men även här saknas koncentration och enhetlighet.

Förhållandena är så mycket mera värda uppmärksamhet med tanke på att statsverket genom det affärsdrivande verket statens reproduktionsanstalt — SRA — även ägnar sig åt tryckerirörelse i större skala. Riksdagen fattade för ett år sedan beslut om detta företags ombildande till statligt aktiebolag från och med den 1 juli 1962. Det nya bolaget har toppmodern utrustning såväl i fråga om reproduktion och offset (sju enfärgspressar, två större 2-färgspressar, tre plantryckspressar, utrustning för kontorsoffset) som i fråga om boktryck (maskinsätter med fyra sättmaskiner, hand-sätter och tio boktryckspressar). Dessutom finns fullständigt bokbinderi, blankettavdelning och förlag. Ytterligare en större 2-färgs-offsetpress och två boktryckspressar är inköpta för montering i de nya lokaler, varom beslut tidigare fattats.

De tekniska förutsättningarna har skapat möjligheter att, vid sidan av den litografiska och typografiska verksamheten i stort, även på ett rationellt sätt fungera som serviceorgan åt statlig kontorsoffset inom Stockholms-området.

I propositionen rörande offsettryckeri vid statistiska centralbyrån har Kungl. Maj:t betonat, att denna verksamhet skall bedrivas i affärsmässiga former med lönesättningen anpassad efter marknadsläget. Som exempel på vad en noggrannare kalkyl leder till, när det gäller tryckets fördelning mellan ett litet offsettryckeri inom ett statligt verk jämfört med förläggning till en i större skala driven rörelse, kan nämnas utvecklingen vid försvarets civilförvaltning. Denna myndighet var utrustad med ett eget tryckeri vilket — bortsett från original- och plåtframställning — sysselsatte cirka fem personer. En utredning klarlade emellertid, att det förelåg svårigheter att inom en sådan organisation ha en enhet, som skulle arbeta efter andra principer än verket i övrigt, och sålunda tillämpa affärsmässiga grunder på liknande sätt som Kungl. Maj:t föreslagit i nu föreliggande proposition. En kostnadsanalys medförde, att man övergick till att utföra tryckning på anbud. Resultatet av anbudsförfarandet ledde till att all kontorsoffset och stora delar av övrigt tryck hänfördes till SRA.

Det kan invändas att den dåliga lönsamheten främst drabbar de mindre enheterna. Det är då av intresse att konstatera att statistiska centralbyråns tryckbehov förefaller att vara av ungefär samma storlek som försvarets civilförvaltnings. Det finns därför anledning antaga, att en närmare undersökning av det nu aktuella tryckeriet kan komma att visa ett liknande resultat och ge anledning till omprövning av ställningstagandet.

En av orsakerna till ämbetsverkens önskemål om egna tryckerier torde vara att få sådan utrustning lätt tillgänglig. Denna synpunkt är lättförståelig. Det bör emellertid undersökas, om icke statens eget tryckeribolag här kan göra en effektiv insats. För att fylla berättigade krav på snabbt resultat har SRA inrättat en snabbserviceavdelning. Med modern utrustning och med mer än 150 anställda täcker dessutom företaget ett brett register från enkel kontorsoffset till de mest specialiserade tryckförfaranden. Företagets ingenjörer och faktorer lämnar teknisk rådgivning och rekommenderar i tveksamma fall det ändamålsenligaste och billigaste förfarandet, vilket ofta leder till kostnadsbesparingar för beställaren. En sådan anpassning är icke möjlig vid ett mindre tryckeri, som ofta saknar personal med tillräcklig överblick och i varje fall endast har tillgång till en begränsad utrustning.

Förutom den fråga som behandlas i Kungl. Maj:ts proposition nr 113 förefaller det större problemet om verkens utrustande med egna tryckerier vara i behov av en undersökning i syfte att klarlägga om denna utveckling bör fortgå. Även i propositionen omnämnes två exempel på andra verk, som anskaffat egna offsetanläggningar. Som ovan visats förekommer sådana på många håll, och man kan spåra en klar tendens till ökad aktivitet. Sålunda har erfarits att posten har för avsikt att beställa två 2-färgs-offsetpressar. Verket förfogar icke tidigare över offsetmaskiner av denna storleksklass,

och desamma torde draga en kostnad på drygt en halv miljon kronor. Även kungl. sjöfartsstyrelsen anskaffade för några år sedan två stycken plantrycks-offsetpressar.

Den statliga utbyggnaden av tryckerier förefaller att ske utan central sammanhållande ledning. I den föreliggande propositionen uppgives, att kungl. statskontoret icke haft något att invända mot det nya tryckeriet. Vid förfrågan hos kungl. statskontorets tryckeriexpedition har upplysts, att man där för närvarande saknar material, som ger en närmare överblick över nuvarande tryckeriutrustning inom den statliga förvaltningen.

Det framstår som angeläget att få klarlagt, om den pågående spridningen av statliga tryckerier är kostnadsmässigt riktig, vilka fördelar som står att vinna genom anbudsförfarande vid tryckning och om statsverket icke bättre bör tillvarata den större enhetens möjligheter till kostnadsbesparing, utvecklingsarbete och forskning med därav föranledda rationaliseringar. Därvid bör understrykas den huvudprincip, som framhållits i Kungl. Maj:ts proposition nr 113, nämligen att sådan verksamhet bör grundas på affärs-mässiga förutsättningar. Detta torde också innebära — såsom angives i propositionen — att personalen blir knuten till allmänna marknadens villkor såväl beträffande löner som rekrytering. Dessa principer tillämpas vid SRA men har icke alltid slagit igenom vid andra statliga verk.

Med hänvisning till ovan anförda synpunkter hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om snabb undersökning huruvida de för statistiska centralbyrån nödvändiga tryckeriarbetena kan på ett mera rationellt sätt och med mindre kostnader för statsverket utföras vid det affärsdrivande tryckeri, som statsmakterna redan har till förfogande,

att i avvaktan därpå det förslag om särskilt offsettryckeri om tio anställda, varom hemställts i proposition nr 113, tills vidare icke måtte föranleda någon åtgärd, samt

att riksdagen måtte uttala sig för att genom Kungl. Maj:ts försorg en närmare undersökning måtte företagas rörande ändamålsenligheten och kostnadskonsekvenserna av nuvarande spridning av statsförvaltningens tryckeriresurser jämfört med de fördelar som kan vinnas genom att på lämpliga områden rationellt tillvarata möjligheterna vid det redan befintliga statliga, affärsdrivande tryckeriet.

Stockholm den 30 mars 1962

John Ericsson

Birger Andersson